

Hemlöshetskartläggning 2017

Järfälla kommun

Son 2016/345

December 2017

Innehåll

1. BAKGRUND	2
2. METOD.....	3
3. SOCIALSTYRELSENS NATIONELLA RESULTAT.....	5
3.1. Socialstyrelsens reflektioner.....	6
4. RESULTAT JÄRFÄLLA 2011.....	8
5. RESULTAT JÄRFÄLLA 2017.....	8
5.1. Kön och åldersfördelning	8
5.2. Fördelning mellan enheter som lämnat uppgifter.....	9
5.3. Hemlöshetsituationer	9
5.4. Tid i hemlöshet.....	11
5.5. Ursprung och könsfördelning.....	12
5.6. Anledning till hemlöshet	14
5.7. Barn	16
5.8. Huvudsaklig inkomst.....	18
5.9. Stödbehov	18
6. ANALYS.....	20

1. BAKGRUND

Under perioden 2017-04-03 till och med 2017-04-09 (v. 14) genomförde Socialstyrelsen en nationell kartläggning avseende hemlösheten i Sverige. Järfälla kommun deltog i kartläggningen vilket innebär att handläggare fyllde i en enkät för alla vuxna personer som levde i hemlöshet och som var aktuella inom Socialförvaltningen eller Integration Järfälla under mätveckan. Det var endast personer med svenskt medborgarskap eller uppehållstillstånd i Sverige som enligt instruktioner från Socialstyrelsen skulle ingå i kartläggningen.

Kartläggningen utgick från Socialstyrelsens definition som är bred och innebär fyra olika hemlöshetssituationer. Definitionen omfattar allt från personer som akut saknar tak över huvudet till mer långvariga boendeformer med en kontraktsform som inte kan jämföras med eget boende. De fyra olika hemlöshetssituationerna är följande:

Situation 1- Akut hemlöshet

En person som är hänvisad till akutboende, härbärke, jourboende, skyddade boenden eller motsvarande. Personer som sover i offentliga lokaler, utomhus, trappuppgångar, tält eller motsvarande.

Situation 2 - Institutionsvistelse och stödboende

En person som är intagen/inskriven på antingen; kriminalvårdsanstalt, HVB, familjehem, SiS-institution eller stödboende inom socialtjänst/landsting/privat vårdgivare och ska flytta inom tre månader, men utan egen bostad ordnad inför flytten/utskrivningen. Hit räknas även de personer som skulle ha skrivits ut/flyttat ut, men som är kvar på grund av att de inte har någon egen bostad ordnad.

Situation 3 - Långsiktiga boendelösningar

En person som bor i en av kommunen ordnad boendelösning som försökslägenhet, träningslägenhet, socialt kontrakt¹, kommunalt kontrakt eller motsvarande på grund av att personen inte får tillgång till den ordinarie bostadsmarknaden. Det handlar om boendelösningar med någon form av hyresavtal där boendet är förenat med tillsyn, särskilda villkor eller regler.

Situation 4 - Eget ordnat kortsiktigt boende

En person som bor tillfälligt och kontraktslöst hos kompisar, bekanta, familj/släktingar eller har ett tillfälligt (kortare än tre månader efter mätveckan) inboende- eller andrahandskontrakt hos privatperson.

¹ Socialförvaltningen har tecknat förstahandskontrakt med hyresvärden och ett andrahandskontrakt tecknas sedan mellan socialförvaltningen och den enskilde. Socialt kontrakt kan även omfatta bostadsrätter som kommunen äger och där ett andrahandskontrakt tecknas med den enskilde. Handlingsplan där särskilda förutsättningar för boendet framgår kan finnas.

2. METOD

Enkäterna har fyllts i i enlighet med de instruktioner som Socialstyrelsen gett. I denna rapport redovisas en sammanställning av de enkätsvar som Järfälla kommun har rapporterat till Socialstyrelsen i den nationella kartläggningen av hemlöshet.

I Järfälla har socialsekreterare och handläggare fyllt i en pappersenkät. Socialförvaltningens samordnare av hemlöshetskartläggningen har därefter matat in svaren i Socialstyrelsens digitala webbenkät samt i en egen Excelfil. Ur Excelfilen har socialförvaltningen sedan kunnat sammanställa Järfälla kommuns resultat vilket presenteras i denna rapport. Anledning till detta tillvägagångssätt är för att ge möjlighet att analysera vårt egna resultat i syfte att skapa ett underlag för framtida utvecklingsarbete. Det har inte varit möjligt att i efterhand få ta del av Socialstyrelsens material i sin helhet eftersom de har gjort bedömningen att de inte kan lämna ut kommuners egna uppgifter i form av rådata även om det är kommunen själv som från början lämnat uppgifterna. Detta eftersom uppgifterna är att betrakta som personuppgifter även om exempelvis personnummer är borttaget. De uppgifter som Socialstyrelsen kan lämna ut till kommunerna, efter att de själva har publicerat sin rapport, är sammanställd statistik på aggregerad nivå som inte går att koppla till enskilda personer vilket innebär att jämförelser mellan olika faktorer inte kan göras².

Excelfilen är uppbyggd på så sätt att endast ett svarsalternativ kan väljas för varje fråga. Eftersom Socialstyrelsens frågor ibland var flervalfrågor har det inneburit att samordnarna har behövt göra ett urval avseende vilket svar som ska anges i Excelfilen. Detta innebär att de resultat som är möjliga att ta fram gällande Järfälla inte är fullständiga på alla områden. När urval har behövt göras i vår sammanställning har utgångspunkten varit att ange det svar som bedöms ha störst påverkan på den enskildes boendesituation. Mer information om detta framgår för varje enskilt område där urval har behövt göras.

Inom Socialförvaltningen gjordes överenskommelsen att boendesamordnarna inom stöd- och behandlingsenheten skulle ansvara för rapporteringen av alla personer som bodde i socialt kontrakt. Anledning till överenskommelsen var att fördela ansvaret för att besvara enkäterna mellan enheterna. Eftersom boendesamordnarna inte har samma helhetsbild av enskildas situation i jämförelse med exempelvis socialsekreterare så ledde detta till att alla efterfrågade uppgifter inte var möjliga att besvara i alla enkäter. Denna konsekvens var förvaltningen medveten om när överenskommelsen gjordes.

Eftersom samma person kan vara aktuell på flera olika enheter så har det inträffat att samma person har registrerats två gånger. Dessa dubbelregistreringar har tagits bort från underlaget innan denna rapport har sammanställts.

Vid uträkning av procentuell andel har i de flesta fallen gjorts avrundning till närmaste heltal för att underlätta läsningen av rapporten.

Socialstyrelsen publicerade sin rapport avseende den totala nationella kartläggningen på sin webbplats 2017-11-30. Samtidigt publicerade Socialstyrelsen statistik om antal hemlösa personer per kommun i en Excelfil. Även om kommunens redovisning

² <http://www.socialstyrelsen.se/SiteCollectionDocuments/utlamning-av-uppgifter-fran-hemloshetskartlaggningen.pdf>

och Socialstyrelsens statistik baserar sig på samma kartläggning skiljer sig Socialstyrelsens siffror om antal hemlösa i Järfälla kommun från de siffror som redovisas i denna rapport. Detta beror bland annat på att Socialstyrelsen har valt att publicera sin statistik med utgångspunkt från vistelsekommun. Det innebär exempelvis att om en enskild person som hör till Järfälla kommun bor på ett vandrarhem i en annan kommun så medtas den personen i antalet hemlösa för den kommun som vandrarhemmet finns i, även om personen inte har kontakt med socialtjänsten i den kommunen utan med Järfälla kommun. Dessutom har även andra organisationer, exempelvis kyrkor och ideella organisationer, inbjudits av Socialstyrelsen att delta i kartläggningen. De kan ha lämnat information till Socialstyrelsen om personer som de har kännedom om och som lever i hemlöshet i Järfälla kommun enligt någon av definitionerna men som inte själv har kontakt med kommunen. Webbenkäter som påbörjats men inte blivit avslutade har även tagits bort av Socialstyrelsen³. Eventuella personer som tillkommit eller fallit bort på det sättet i rapporteringen till Socialstyrelsen påverkar inte redovisningen i denna rapport.

Denna rapport redovisar de enkätsvar som Järfälla kommun har rapporterat till Socialstyrelsen avseende personer som har sin tillhörighet till Järfälla kommun, oavsett var personen befann sig vid tillfället för kartläggningen.

³ Socialstyrelsen ”Hemlöshet 2017 – omfattning och karaktär”,
<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/20765/2017-11-15.pdf>, s.91

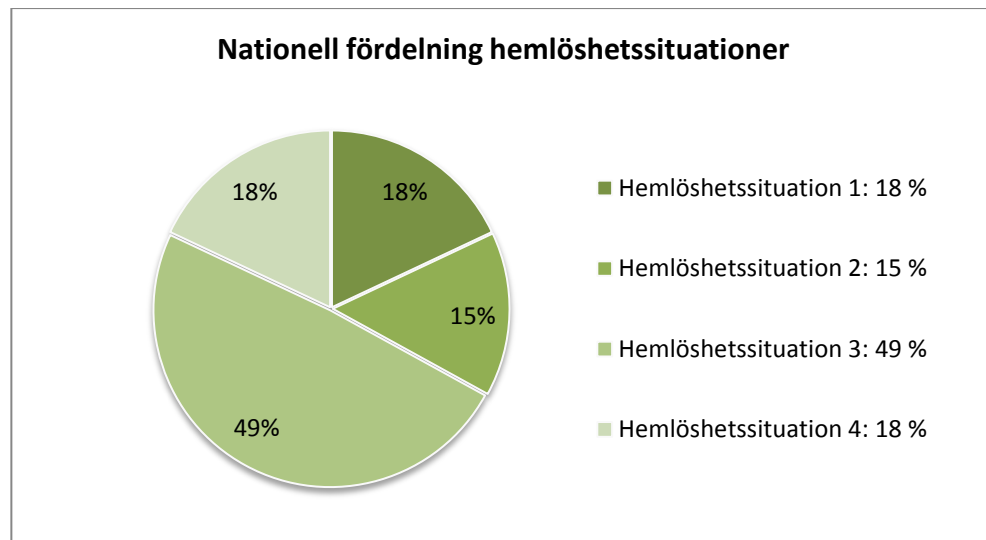
3. SOCIALSTYRELSENS NATIONELLA RESULTAT

Socialstyrelsen presenterade sitt resultat 2017-11-30 genom den samlade rapporten ”Hemlöshet 2017 – omfattning och karaktär” samt vissa statistiska uppgifter fördelat per kommun. Detta underlag finns tillgängligt i sin helhet på <http://www.socialstyrelsen.se/hemloshet>. Nedan presenteras en kortfattad sammanfattning.

De nationella resultaten visar att män är i majoritet, 62 %, medan kvinnornas andel är 38 %. Antalet kvinnor har ökat med 900 personer sedan kartläggningen 2011. Personer med missbruk och personer med psykisk ohälsa är något färre jämfört med kartläggningen 2011. Det är främst män som har behov av, och under det senaste året fått, stöd och behandling för missbruk och beroende.

Nästan hälften av alla personer som ingår i den nationella i kartläggningen bor i långsiktiga boendelösningar, främst sociala/kommunala kontrakt.

Fördelningen av de olika hemlöshetsituationerna nationellt är följande:

Av alla personer som befinner sig i hemlöshetsituation 1 så bor flest, 32 % på hotell eller vandrarhem.

Åldersfördelningen nationellt bland de personer som lever i hemlöshet är följande:

Åldersgrupp	Andel
Till och med 17 år	0 %
18-24 år	15 %
25-34 år	23 %
35-49 år	28 %
50-64 år	28 %
65 år +	7 %
Total	100 %

Drygt hälften av alla personer som lever i hemlöshet är födda i Sverige och 43 % är födda utomlands. Antalet utomlandsfödda har nationellt ökat med 2000 personer sedan 2011.

Ursprungsland	Andel
Sverige	57 %
Afrika	11 %
Mellanöstern ⁴	18 %
Övriga Asien	4 %
Övriga Europa (inkl. Ryssland)	6 %
Annat nordiskt land	3 %
Sydamerika	1 %
Nordamerika (inkl. Centralamerika)	0 %
Annan/annat	0 %
Total	100 %

Avseende tid i hemlöshet har drygt två av tre personer varit hemlös i minst ett år och 10 % har varit hemlös i mer än tio år.

En tredjedel av alla personer som lever i hemlöshet, totalt 11 427 personer, är föräldrar till barn under 18 år, något fler kvinnor än män. Av dessa bodde 6 423 personer, det vill säga 56 % av alla som var förälder, tillsammans med ett eller flera barn. De flesta som var föräldrar, 53 %, bodde i någon typ av långsiktig boendeform exempelvis socialt kontrakt, det vill säga befann sig i hemlöshetssituation 2.

En dryg tredjedel av alla föräldrar uppgavs ha hamnat i hemlöshet med anledning av att de inte hade godkänts på den ordinarie bostadsmarknaden. Svårigheter att komma in på både bostadsmarknaden och arbetsmarknaden är tydlig för de föräldrar som bor med sina barn.

3.1. Socialstyrelsens reflektioner

Majoriteten av inrapporterade personer befinner sig på den sekundära bostadsmarknaden och socialtjänsten har där fått ett allt större ansvar som hyresvärd. Antalet sociala kontrakt eller andrahandskontrakt som kommunen står för har ökat kraftigt. Bristen på bostäder i flertalet av landets kommuner och den nya anvisningslagen för bosättning av nyanlända invandrare anses ha bidragit till detta. Tidigare har lägenheter med sociala kontrakt varit avsedda för personer med social problematik men idag används sådana lägenheter till stor del till att lösa bostadsfrågan för personer som inte kommer in på den ordinarie bostadsmarknaden. Det gäller exempelvis personer som saknar boendereferenser eller har otillräckliga inkomster och personer med betalningsanmärkningar.

Antalet personer och antalet föräldrar till barn under 18 år i akut hemlöshet är större i jämförelse med kartläggningen 2011. Cirka en tredjedel av föräldrarna som bor tillsammans med sina barn, oavsett hemlöshetssituation, uppges inte ha några andra stödbehov utöver boendet.

⁴ Bahrain, Cypern, Förenade Arabemiraten, Irak, Iran, Israel, Jemen, Jordanien, Kuwait, Libanon, Oman, Qatar, Saudiarabien, Syrien, inkl. Turkiet

Personer med problem som tidigare ofta har förknippats med hemlöshet, som psykisk ohälsa och missbruk, är fortsatt färre i årets kartläggning. Det är främst männen som fortfarande har behov av och får stöd och behandling för missbruk och beroende.

Resultat i årets kartläggning reflekterar både den rådande bostadsbristen och svårigheterna med att komma in på bostads- och arbetsmarknaden.

Slutligen menar Socialstyrelsen att socialtjänstens individuellt anpassade arbete är viktigt för att förhindra att personer utestängs från bostadsmarknaden, att deras hemlöshet cementeras och de blir kvar i utanförskap. Det krävs dock också ett gemensamt strategiskt arbete som omfattar flera politikerområden, både på nationell och på lokal nivå, för att motverka hemlösheten.

4. RESULTAT JÄRFÄLLA 2011

Den senaste hemlöshetskartläggningen innan årets genomfördes under vecka 18 2011. Resultatet då för Järfälla var att totalt 298 personer levde i hemlöshet på något sätt. Fördelningen utifrån de olika hemlöshetsituationerna var då följande⁵:

	Antal	Andel
Hemlöshetsituation 1	46	15 %
Hemlöshetsituation 2	70	24 %
Hemlöshetsituation 3	96	32 %
Hemlöshetsituation 4	86	29 %
Total	298	100 %

Dessa uppgifter från kartläggningen 2011 är de enda som Järfälla kommun har tillgång till eftersom rapporteringen då endast gjordes till Socialstyrelsen och inte behölls inom kommunen.

5. RESULTAT JÄRFÄLLA 2017

5.1. Kön och åldersfördelning

Det var under mätveckan i april 2017 totalt 412 personer som befann sig i någon av de fyra hemlöshetsituationerna. Könsfördelningen var 200 kvinnor (49 %) och 212 (51 %) män.

Fördelning i olika åldersintervall var följande:

Åldersgrupp	Antal	Andel
Till och med 17 år	0	0 %
18-24 år	45	11 %
25-34 år	117	28 %
35-49 år	131	32 %
50-64 år	83	20 %
65 år +	24	6 %
Vet ej	7	2 %
Ej angivet	5	1 %
Total	412	100 %

⁵ Sveriges kommuner och landsting (SKL), Öppna jämförelser av hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden 2012, <https://skl.se/tjanster/merfranskl/oppnajokforelser/hemloshet/tidigareoppnajokforelserhemloshet.3075.html>

5.2. Fördelning mellan enheter som lämnat uppgifter

Tabell nedan visar vilka enheter som har registrerat enkäter, hur många samt hur stor andel av totalen som respektive enhet bidragit med. Inom socialförvaltningen är det framförallt försörjningsstödsenheten och boendesamordnarna på stöd- och behandlingsenheten som har kännedom om personer som lever i hemlöshet. Även inom Integration Järfälla finns kännedom om ett flertal personer som lever i hemlöshet. Det rör sig då om personer som är nyanlända i Sverige.

Enhet som registrerat	Antal enkäter	Andel enkäter
Stöd- och behandlingsenheten - sociala kontrakt	127	30,8 %
Försörjningsstödsenheten	112	27,2 %
Integration Järfälla	66	16 %
Vuxenenheten	57	13,8 %
Enheten funktionsnedsättning	26	6,3 %
Stöd- och behandlingsenheten - övriga	13	3,2 %
Ungdomsenheten	6	1,5 %
Barnenheten	2	0,5 %
Bedömningsenheten	1	0,2 %
Enheten för ensamkommande flyktingbarn	1	0,2 %
Familjerättsenheten	1	0,2 %
Total	412	100 %

5.3. Hemlöshetssituationer

I tabellen nedan går det att utläsa vilken typ av hemlöshet som den enskilde befinner sig i. Den visar att den överväldigande majoriteten i dagsläget befinner sig i hemlöshetssituation 3 och bor i någon typ av lägenhet men utan att ha ett eget förstahandskontrakt. Det vill säga den enskilde har ett boende och skulle kanske inte själv benämna sig som hemlös men kontraktformen och eventuella medföljande regler innebär att boendet inte är självständigt.

Det är framförallt genomgångsbostad och sociala kontrakt som är de största boendeformerna inom situation 3. Avseende genomgångslägenhet är det framförallt personer som är nyanlända i Sverige som bor i dem.

Inom situation 3 finns det personer som är i behov av stöd för att klara av att bo men majoriteten i den situationen samt i situation 4 befinner sig i en hemlöshetssituation med anledning av den generella bostadsbristen. Om man slår ihop dessa situationer är det totalt 307 personer vilket innebär att nästan 75 % av hemlösheten till stor del beror på bostadsbrist. Även flertalet av de som bor på hotell eller vandrarhem gör det med anledning av bostadsbrist.

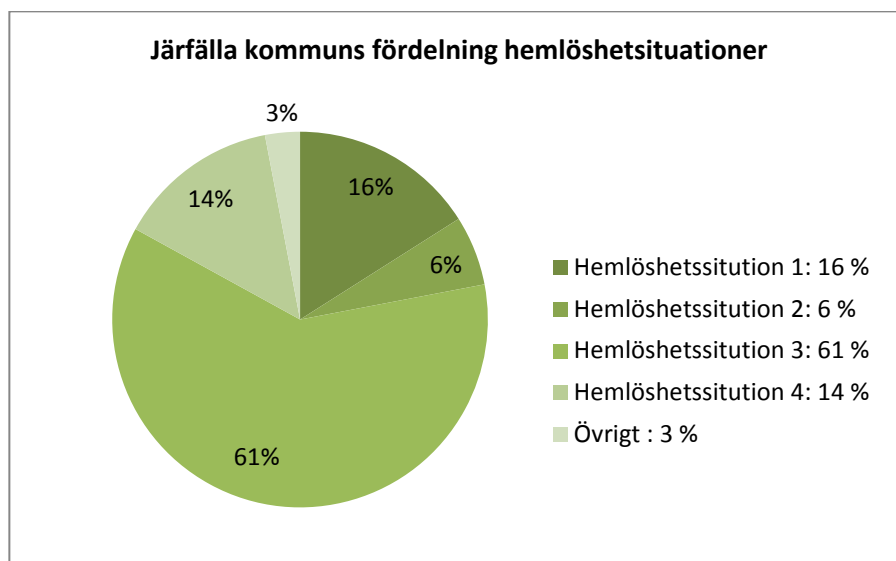
Totalt bor 2 %, åtta personer på akutboende/härbärg och 1 %, tre personer i offentliga utrymmen eller utomhus.

Hemlöshetsituation		Antal kvinnor	Andel av kvinnor	Antal män	Andel av män	Totalt antal	Total andel
1	Hotell, Vandrarhem	21	11 %	17	8 %	38	9 %
	Husvagn, Campingstuga	0	0 %	1	0 %	1	0 %
	Härbärge, Akutboende	1	1 %	7	3 %	8	2 %
	Offentliga utrymmen, Utomhus	1	1 %	2	1 %	3	1 %
	Skyddat boende eller kvinnojour	8	4 %	0	0 %	8	2 %
	Tillfälligt logi (Jourboende, Korttidsboende)	2	1 %	6	3 %	8	2 %
	Tält	0	0 %	1	0 %	1	0 %
	Total	33	17 %	34	16 %	67	16 %
2	Heldygnsvård på behandlingsenhet inom hälso- och sjukvården (inkl tvångsvård enligt LRV och LPT)	0	0 %	0	0 %	0	0 %
	Kriminalvårdsanstalt, Håkte	0	0 %	4	2 %	4	1 %
	SiS - institution, Hem för vård och boende (HVB), Familjehem	3	2 %	5	2 %	8	2 %
	Stödboende, Inackorderingshem	0	0 %	14	7 %	14	3 %
	Total	3	2 %	23	11 %	26	6 %
3	Försökslägenhet, Övergångslägenhet	2	1 %	3	1 %	5	1 %
	Genomgångsbostad	38	19 %	57	27 %	95	23 %
	Referensboende, Träningslägenhet	2	1 %	10	5 %	12	3 %
	Socialt kontrakt, Kommunalt kontrakt	96	48 %	42	20 %	138	33 %
	Total	138	69 %	112	53 %	250	61 %
4	Ofrivilligt kontraktlöst boende hos släktingar/familj	8	4 %	12	6 %	20	5 %
	Ofrivilligt kontraktlöst boende hos kompisar/bekanta	6	3 %	12	6 %	18	4 %
	Tillfälligt andrahandsboende, max tre månader, hos privatpersoner	3	2 %	2	1 %	5	1 %
	Tillfälligt inneboende, max tre månader, hos privatpersoner	8	4 %	6	3 %	14	3 %
	Total	25	13 %	32	15 %	57	14 %
Övrigt ⁶	1	1 %	11	5 %	12	3 %	
	200	100 %	212	100 %	412	100 %	

⁶ Avser boende som rapportör inte bedömt passa in i någon av situationerna, ex boende på skola. Hur boendet benämns lokalt kan även leda till felregistrering. I ”övrigt” har exempelvis boende i utslussningslägenhet angetts vilket troligtvis borde ha rapporterats inom situation 3.

Tabell nedan visar antal och den procentuella fördelningen mellan de olika hemlöshetsituationerna. Man kan se att en stor majoritet bor i lägenhet med någon typ av kontraktsform där kommunen trätt in, det vill säga situation 3.

	Antal	Andel
Hemlöshetsituation 1	67	16 %
Hemlöshetsituation 2	26	6 %
Hemlöshetsituation 3	250	61 %
Hemlöshetsituation 4	57	14 %
Övrigt	12	3 %
Total	412	100 %

5.4. Tid i hemlöshet

Den största gruppen, 149 personer det vill säga 36 %, har levt i hemlöshet mellan 1-3 år. En stor del av denna grupp består av personer som bor i genomgångsbostad vilket innebär att de är relativt nyanlända i Sverige.

Om man räknar ihop personerna som varit hemlösa i 1-3 år och som bor i genomgångsbostad eller i socialt kontrakt blir det totalt 92 personer, det vill säga knappt 62 % av alla som varit hemlösa i 1-3 år. Det är därutöver totalt 25 personer, det vill säga knappt 17 % av personer som varit hemlösa i 1-3 år, som bor i någon typ av akutboende i form av hotell/vandrarhem, härbärke, tält, skyddat boende eller jourboende.

För 70 personer, 17 %, anges att man inte vet hur länge personen har varit hemlös. De flesta av dessa, 53 %, bor i ett socialt kontrakt varför en förklaring till svaret är att boendesamordnare, som inte har detaljkunskap i alla ärenden, har ansvarat för inrapporteringen.

Av de 48 personer som har levt i hemlöshet i 10 år eller längre bor 81 % i en lägenhet med socialt kontrakt.

Tid i hemlöshet	Antal kvinnor	Antal män	Antal totalt	Andel totalt
0-3 månader	11	11	22	5 %
4-6 månader	11	17	28	7 %
7-12 månader	16	17	33	8 %
1-3 år	62	87	149	36 %
4-6 år	22	19	41	10 %
7-9 år	11	8	19	5 %
10 år eller längre	24	24	48	12 %
Vet ej	42	28	70	17 %
Ej angivet	1	1	2	0 %
Total	200	212	412	100 %

5.5. Ursprung och könsfördelning

Den största andelen personer som lever i hemlöshet har sitt ursprung i Sverige, nästan 32 %, men två andra stora grupper kommer ursprungligen från något land i Mellanöstern eller Afrika. Detta är inte förvånande med anledning av varifrån i världen de personer som kommit till Sverige som flyktingar de senaste åren kommer ifrån.

Ursprungsland	Antal	Andel
Sverige	130	32 %
Afrika	102	25 %
Mellanöstern ⁷	95	23 %
Övriga Asien	22	5 %
Övriga Europa (inkl. Ryssland)	12	3 %
Annat nordiskt land	15	4 %
Sydamerika	8	2 %
Nordamerika (inkl. Centralamerika)	1	0 %
Vet ej	27	7 %
Total	412	100 %

En majoritet, 372 personer det vill säga 90 %, av de personer som ingår i denna kartläggning har svenskt ursprung eller har varit i Sverige i minst 2 år oavsett om ursprunget finns i Mellanöstern, Afrika eller något annat land. Det är 40 personer, 10 %, som varit i Sverige i maximalt 2 år och 102 personer, 25 %, som varit i Sverige i 2 till 5 år. Det är därmed framförallt inte de personer som kom till Sverige under hösten 2015, i och med den stora flyktingströmmen, som lever i hemlöshet enligt denna kartläggning. Personer som kom till Sverige som flyktingar under hösten 2015 hade inte hunnit få permanent uppehållstillstånd och kommunplacerats i så stor utsträckning vid tiden för inrapportering till Socialstyrelsen i april 2017 varför den gruppen generellt inte finns med i denna kartläggning

⁷ Bahrain, Cypern, Förenade Arabemiraten, Irak, Iran, Israel, Jemen, Jordanien, Kuwait, Libanon, Oman, Qatar, Saudiarabien, Syrien, inkl. Turkiet

Vid en jämförelse mellan könen med utgångspunkt från ursprung kan man se att det finns en liten majoritet kvinnor avseende personer från Afrika och en liten majoritet män avseende personer från Mellanöstern. Det är dock inga stora skillnader utan relativt jämlikt. När det gäller personer med ursprung i Sverige finns det dock större skillnader mellan könen och det är en klar majoritet män som lever i hemlöshet.

För gruppen som kommer från övriga Asien är det en anmärkningsvärd skillnad där det framförallt är kvinnor som lever i hemlöshet. Gruppen är i sig relativt liten och omfattar endast totalt 22 personer men det kan behöva undersökas ytterligare vad som ligger bakom dessa skillnader.

Ursprung	Antal kvinnor	Andel kvinnor	Antal män	Andel män	Totalt antal
Sverige	45	35 %	85	65 %	130
Afrika	57	56 %	45	44 %	102
Mellanöstern	44	46 %	51	54 %	95
Övriga Asien	20	91 %	2	9 %	22
Övriga Europa (inkl. Ryssland)	5	42 %	7	58 %	12
Annat nordiskt land	6	40 %	9	60 %	15
Sydamerika	5	63 %	3	37 %	8
Nordamerika (inkl. Centralamerika)	0	0 %	1	100 %	1
Vet ej	18	67 %	9	33 %	27
Total	200	49 %	212	51 %	412

Oavsett ursprung så är fördelningen av vilken situation som den enskilde är boende i liknande förutom skillnaden att det i stort sett endast är personer med svenskt ursprung som är hemlösa i enlighet med situation 2 vilket innebär boende inom sjukvården, kriminalvården eller behandlingshem/stödboende.

Om man granskar detaljer inom situation 1 kan man även se att personer med ursprung i ett annat land än Sverige framförallt bor på vandrarhem eller hotell, ej härbärge, husvagn eller utomhus, vilket tyder på att hemlösheten och typen av boende i dessa fall inte beror på sociala svårigheter utan generell bostadsbrist. Personerna med svenskt ursprung bor däremot i högre utsträckning på exempelvis härbärge.

Avseende boendeformer i situation 3 så bor personer med bakgrund i Afrika eller Mellanöstern i stort sett endast i genomgångsbostäder eller sociala kontrakt. Personer med svenskt ursprung bor övervägande i sociala kontrakt men det finns ett tiotal personer som bor i referensboende/försökslägenhet eller träningslägenhet.

	Antal ursprung Sverige	Fördelning ursprung Sverige	Antal ursprung Afrika	Fördelning ursprung Afrika	Antal ursprung Mellanöstern	Fördelning ursprung Mellanöstern
Hemlöshetssituation 1	19	15 %	19	18,5 %	14	15 %
Hemlöshetssituation 2	20	15 %	1	1 %	0	0 %
Hemlöshetssituation 3	65	50 %	68	66,5%	67	70 %
Hemlöshetssituation 4	21	16 %	9	9 %	14	15 %
Övrigt boende	5	4 %	5	5 %	0	0 %
Total	130	100 %	102	100 %	95	100 %

Insamlade uppgifter angående hemlöshetssituation verkar visa att den primära anledningen till hemlöshet hos de som har sitt ursprung utanför Sverige är den rådande bostadsbristen som i kombination med att man som ny i Sverige, ännu inte har tillräcklig egen inkomst samt bristande nätverk vilket gör det svårt att komma in på den öppna bostadsmarknaden. Gruppen bor i hög utsträckning i boendeformer som innebär ett tämligen självständigt boende men man har inte möjlighet till ett eget hyreskontrakt utan är beroende av stöd från kommunen för att ordna sitt boende.

För personer med svenskt ursprung verkar hemlösheten i större utsträckning vara beroende av sociala problem då de boendeformer som man bor i, i högre utsträckning, är sammankopplad med behandlings- eller stödbehov, exempelvis härbärg, stödboende eller träningslägenhet.

5.6. Anledning till hemlöshet

Som svar på frågan om anledning till hemlöshet har det i hälften av enkäterna angetts ”annat” eller ”vet ej”.

Svaret ”vet ej” beror på att majoriteten av de svar som berör personer med socialt kontrakt har registrerats av boendesamordnare inom stöd- och behandlingsenheten. Hos dem finns den samlade kunskapen om antal sociala lägenheter och vilka som bor i dem men inte alltid kunskap om den ursprungliga anledningen till hemlösheten eller annan personlig information. Det finns även flera situationer där den enskilde har haft socialt kontrakt i så många år att kontakten i övrigt med socialtjänsten är avslutad och det inte finns någon handläggare eller kunskap om ursprunglig anledning till hemlösheten och behovet av socialt kontrakt. Detta är en anledning till varför det inte är möjligt att få en heltäckande bild av anledning till hemlöshet för Järfälla i denna kartläggning.

Avseende svaret ”annat” så har det angetts i alla de situationer då den enskilde nyligen fått uppehållstillstånd i Sverige, anvisats att bo i Järfälla och bor i genomgångsbostad. Gruppen är en ansenlig andel av totalen, 28 %, och i dessa fall beror alltså hemlösheten inte på sociala problem utan på att personen är ny i Sverige och inte har tillgång till boende på den ordinarie bostadsmarknaden.

Det är även så att man i enkätsvaret till socialstyrelsen har kunnat ange flera anledningar. I vår egen inmatning var det bara möjligt att ange en anledning, varför vi i de enkäter som angett flera anledningar har behövt välja ut vilken som ska anges i vår egen inmatning. Urvalet har gjorts utifrån principen att alltid ange anledningen "Godkänns inte som hyresgäst på den ordinarie bostadsmarknaden" om den har funnits med då det bedömts vara av särskilt intresse. Därutöver har den anledning som bedömts som mest "allvarlig" eller ge mest påverkan på en persons möjlighet till boende angetts. Detta tillvägagångssätt gör att det inte är möjligt att få en heltäckande bild av anledning till hemlöshet för Järfälla i denna kartläggning.

Nedan anges fördelning av ett urval av de anledningar som angetts som anledning till hemlöshet.

Anledning till hemlöshet	Andel kvinnor	Andel män	Total andel
Godkänns inte som hyresgäst på den ordinarie bostadsmarknaden.	10 %	12 %	22 %
Missbruks- och beroendeproblem	3 %	9 %	12 %
Vräkning på grund av obetald hyra/störningar/annan vräkningsgrund	1 %	1,5 %	2,5 %
Annat	11 %	17 %	28 %
Vet ej	17 %	5 %	22 %

Utöver anledningarna ovan fanns även alternativen konflikt i familjen, psykisk ohälsa, arbetslöshet, saknar ordnat boende efter institutionsvistelse, skilsmässa samt våld i nära relation som möjlig anledning. Andelen för dessa anledningar är dock marginell, från 0,5 % till maximalt 4 % i vår egen registrering av enkäterna. I verkligheten förekommer dock dessa anledningar till hemlöshet oftare eftersom vi tvingats göra ett urval i vår egen registrering.

Av de totalt 22 %, 89 personer, som inte godkänns som hyresgäst på den ordinarie hyresmarknaden är anledningen till det relativt jämt fördelat mellan de skäl som var möjliga att ange.

Anledning till varför person inte godkänns som hyresgäst på den ordinarie bostadsmarknaden	Antal	Andel
Hyresskuld/betalningsanmärkning	26	29 %
Hyresvärden accepterar inte ekonomiskt bistånd eller andra bidrag som stadigvarande inkomst	36	40 %
Låg inkomst/inte accepterad form av inkomst	27	30 %
Total	89	100 %

Uppgifterna innebär att om ekonomiskt bistånd kunde godkännas som inkomst på samma sätt som exempelvis a-kassa så skulle 36 personer ges möjlighet att lämna hemlösheten om det funnits tillgång på lediga lägenheter som hyresvärdar kunde hyra ut.

5.7. Barn

Av de som ingick i kartläggningen fanns uppgifter om att 182 personer hade barn under 18 år och att 182 personer inte hade barn under 18 år. Av de som hade barn var 114 kvinnor och 68 män. För 48 personer hade rapportören inte kunskap om den enskilde hade barn eller ej.

För 116 personer, 89 kvinnor och 27 män, angavs att barn bodde tillsammans med den vuxne, antingen stadigvarande eller växelvis.

Eftersom en enkät fylldes i för varje vuxen person och inte per hushåll så kan barnen som berörs ha registrerats i två enkäter. Det är därför inte möjligt att uppge hur många barn som totalt berörs av hemlöshet.

Exempel:

Två vuxna personer bor tillsammans i en genomgångslägenhet tillsammans med sina gemensamma två barn. En enkät fyllts i för varje vuxen person och i varje enkät lämnas uppgift om att den enskilde har två barn vilket är samma två barn som avses i båda enkäterna.

Utifrån de ifyllda enkäterna kan vi därför säga att vi har kunskap om att 182 personer, det vill säga 44 %, som lever i hemlöshet samtidigt är förälder samt att 116 vuxna personer, 28 %, bor tillsammans med barn stadigvarande eller växelvis.

Anledningen till hemlöshet för de 116 personer som uppgavs bo tillsammans med barn var i 61 % ”annat” eller ”vet ej”.

När ”annat” angavs berodde det på att familjen var nyanländ i Sverige och inte kommit in på den ordinarie bostadsmarknaden. Denna grupp bodde i 74 % av fallen i en genomgångslägenhet, 20 personer av totalt 27.

När ”vet ej” angavs, vilket gjordes i 44 enkäter, var familjen alltid boende i ett socialt kontrakt.

Anledning till hemlöshet hos vuxna som bor stadigvarande eller växelvis med barn	Antal	Andel %
Arbetslöshet/Ingen stadigvarande inkomst	2	2 %
Godkänns inte som hyresgäst på den ordinarie bostadsmarknaden.	34	29 %
Missbruks- och beroendeproblem	1	1 %
Våld i nära relation	7	6 %
Skilsmässa/separation	1	1 %
Annat	27	23 %
Vet ej	44	38 %
Total	116	100 %

I tabellen nedan framgår boendeform fördelat på anledning till hemlöshet för de 116 personer som bor växelvis eller stadigvarande med barn. Personerna bor framförallt i genomgångsbostad eller socialt kontrakt, i 65 % av fallen (76 personer).

En betydande andel, nästan 20 %, 23 personer, bor dock på hotell eller vandrarhem. Den vanligaste anledningen till hemlöshet i dessa situationer är att den vuxne inte godkänns som hyresgäst på den öppna bostadsmarknaden. Även i dessa fall finns det ytterligare anledningar till hemlösheten eftersom vi tvingats göra urval.

	Annat	Arbetslöshet	Godkänns inte som hyresgäst	Missbruk	Skilsmässa	Vet ej	Våld i nära relation	Totalt
Hotell/ vandrarhem	6		15		1		1	23
Skyddat boende/kvinnojour							5	5
Tillfälligt boende (jour/korttids)		1						1
Genomgångsbostad	20		2					22
Referensboende/träningsboende				1				1
Socialt kontrakt			10			44		54
Ofrivilligt kontraktslöst hos släkt/familj			2					2
Tillfälligt andrahand, max tre månader			2				1	3
Tillfälligt inneboende, max tre månader	1	1	2					4
Övrigt			1					1
Total	27	2	34	1	1	44	7	116

Om man undersöker hur stor andel av personerna inom respektive hemlöshetsituation som bor stadigvarande eller växelvis med barn så kan man se att det är störst andel, 43 %, inom hemlöshetsituation 1. Som framgår i tabellen ovan bor man i dessa fall på hotell/vandrarhem eller skyddat boende samt i ett fall i ett tillfälligt boende.

	Totalt antal personer i hemlöshetsituationen	Antal vuxna som bor med barn inom hemlöshetsituationen	Andel vuxna som bor med barn inom hemlöshetsituationen
Hemlöshetsituation 1	67	29	43 %
Hemlöshetsituation 2	26	0	0 %
Hemlöshetsituation 3	250	77	31 %
Hemlöshetsituation 4	57	9	16 %
Övriga	13	1	8 %
Total	412	116	28 %

5.8. Huvudsaklig inkomst

Även avseende vilken inkomst som den enskilde har kunde man i socialstyrelsens enkät ange flera alternativ vilket inte var möjligt i vår egen inmatning. Det val som gjordes var alltid att först och främst ange om det fanns någon annan inkomst än försörjningsstöd. Detta för att visa på i vilken utsträckning som andra inkomster förekommer. Detta innebär dock att det är en större andel än de som anges, 22 % totalt, som även har försörjningsstöd som en huvudsaklig inkomst. Uppgifterna visar att det är en stor andel, 24 %, som har någon typ av arbetslöshetsersättning. Om man slår ihop andelarna som har regelbundet eller tillfälligt arbete så ser man att totalt 13 % av alla de personer som lever i hemlöshet har arbetsinkomst.

Det är dock en stor andel, 21 %, där rapportören inte vet vilken inkomst den enskilde har. Detta är framförallt beroende på den stora andel som är boende i sociala kontrakt och som boendesamordnare, som inte har detaljkunskap om den enskilde, rapporterade in.

Huvudsaklig inkomst	Antal kvinnor	Antal män	Totalt antal	Total andel
Ersättning på grund av arbetslöshet (A-kassa, Alfakassa, Aktivitetsstöd, utvecklingspenning, etableringsersättning)	39	60	99	24 %
Försörjningsstöd (ekonomiskt bistånd)	35	56	91	22 %
Lön från regelbundet arbete	21	17	38	9 %
Lön från tillfälligt arbete	11	6	17	4 %
Pension, äldreförsörjningsstöd (65 år eller äldre)	6	11	17	4 %
Saknar inkomstkälla	2	5	7	2 %
Sjukersättning, aktivitetsersättning (under 65 år)	14	25	39	9 %
Sjukpenning, föräldrapenning	9	2	11	3 %
Studiemedel	2	2	4	1 %
Annat	1	2	3	1 %
Vet ej	60	26	86	21 %
Total	200	212	412	100 %

5.9. Stödbehov

Även avseende stödbehov behövde vi göra ett eget urval vid vår egen inmatning vilket innebär att det finns fler stödbehov än de som vi kan redovisa. Om missbruk har angetts som en anledning har det alltid valts. Detta med anledning av att socialtjänsten har ett särskilt ansvar för målgruppen. Av det totala antalet hemlösa är det 16 %, 67 personer, som har stödbehov med anledning av en missbruks- eller beroendeproblematik. Män är i stor majoritet, 54 män och 13 kvinnor.

I andra hand har ekonomiska problem registrerats om det angetts som stödbehov. Det är totalt 22 % som har behov av stöd i form av ekonomiskt bistånd eller skuldsanering med anledning av ekonomiska problem. Detta stödbehov är mer jämt fördelat mellan kvinnor och män, 46 män och 44 kvinnor har behovet.

I en stor andel, 43 %, har vi inte kunskap om den enskildes stödbehov. Dessa enkäter har i 91 % av fallen besvarats av boendesamordnare eller Integration Järfälla. Anledning till att man inte har kunskap om stödbehov är troligen att funktionen som svarat inte har ett helhetsansvar för ärendet och därmed inte all kunskap (boendesamordnare) och/eller att funktionen nyligen har etablerat kontakt med den enskilde (Integration Järfälla) och därför inte har så stor kunskap om stödbehov.

Stödbehov	Antal kvinnor	Antal män	Totalt antal	Total fördelning andel
Brist på sysselsättning/arbete	0	2	2	0 %
Ekonomiska problem (behov av ekonomiskt bistånd eller skuldsaner-ning)	44	46	90	22 %
Familjeproblem (i relationen med barn, partner eller föräldrar)	4	0	4	1 %
Funktionshinder som leder till behov av stöd (exklusive psykiska problem)	6	10	16	4 %
Kroppsliga/fysiska/somatiska be-svär (behov av sjuk-vård/ behandling)	3	1	4	1 %
Missbruk eller beroende	13	54	67	16 %
Problem i mun och tänder (behov av tandvård)	0	1	1	0 %
Psykisk ohälsa (behov av psykia-trisk vård och behandling)	7	12	19	5 %
Våld i nära relation	10	2	12	3 %
Annat	3	2	5	1 %
Inga behov	5	7	12	3 %
Vet ej	104	72	176	43 %
Inget angivet	1	3	4	1 %
Total	200	212	412	100 %

6. ANALYS

Hemlöshetsdefinitionen i sig kan vara problematisk eftersom den är bred och omfattar så många fler situationer än vad många förknippar med hemlöshet. Det vill säga, hemlöshet är inte endast att på daglig basis inte veta var man ska sova under natten eller vara utlämnad till härbärgelse eller att sova utomhus. Även de som bor i en vanlig lägenhet men med ett andrahandskontrakt som är tecknat med kommunen omfattas. Det är därför viktigt när man diskuterar den aktuella hemlösheten att alltid säkerställa att man utgår från samma definition.

När man tar del av resultatet är det även viktigt att ta hänsyn till att kartläggningen ägde rum under en veckas tid i april 2017. Detta innebär att det resultat som redovisas i denna rapport är en ögonblicksbild som i sig inte behöver vara heltäckande och som med största sannolikhet har förändrats sedan dess. Fokus bör därför vara på att se resultatet som ett underlag för att beskriva tendenser, fördelning och utveckling och på så sätt kunna ligga till grund för prioritering av vilka områden som ska fokuseras på inom kommunen. Detta förhållningssätt till resultatet rekommenderar även Socialstyrelsen.

Denna rapport och analys utgår från de uppgifter som Järfälla kommun har redovisat till Socialstyrelsen. Kommunens siffror skiljer sig från de som Socialstyrelsen redovisar på sin webbplats, bland annat med anledning av att deras redovisning utgår från vistelseort. Mer information om detta framgår i metodavsnittet i kapitel 2.

Denna kartläggning visar på en ökning med 38 % avseende hemlösheten i Järfälla kommun mellan åren 2011 till 2017, från 298 till 412 personer. Det är framförallt inom hemlöshetsituation 3, det vill säga olika typer av kommunala kontrakt, som den stora ökningen har skett, både i antal personer och avseende andelen personer i hemlöshet. Vid mätningen 2011 var det 96 personer, det vill säga 32 % av totalen som befann sig i situation 3 i Järfälla kommun. I årets mätning är det 250 personer, det vill säga 61 %. Enligt Socialstyrelsen är det på nationell nivå totalt 49 % av alla hemlösa i Sverige som befinner sig i hemlöshetsituation 3. Järfälla kommun hade därmed vid mättillfället en avsevärt större andel i hemlöshetsituation 3 jämfört med riket i stort. Jämfört med den tidigare kartläggningen är andelen hemlösa i situation 1 liknande medan en minskning av hemlösa i situation 2 och 4 kan noteras.

Den bild som enligt socialförvaltningen blir tydlig vid en genomgång av årets kartläggning är att den största orsaken till hemlöshet och ökningen av densamma är dagens svårigheter på bostadsmarknaden. De personer som omfattas av de olika hemlöshetsdefinitionerna är inte hemlösa med anledning av omfattande sociala problem och har inte svårigheter att bo. De är hemlösa eftersom bostadsköerna är långa, de har låga inkomster eller inkomster som inte godkänns av hyresvärdar, saknar eller har svag anknytning till arbetsmarknaden eller är nya i Sverige och av den anledningen behöver hjälp från kommunen för att få tillgång till lägenheter. Socialtjänsten har i alltför stor utsträckning behövt bli en bostadsförmedling för personer som i stort klarar ett självständigt liv men är resurssvaga på något område. Denna analys gör även Socialstyrelsen utifrån de nationella resultaten.

Detta blir framförallt tydligt för de personer som har sitt ursprung utanför Sverige. Hos dessa är förekomsten av omfattande sociala problem som anledning till hemlöshet i stort sett obefintlig men bostadsbristen i samhället i stort gör att de tvingas börja

sin tid i Sverige som hemlösa, i alla fall i enlighet med Socialstyrelsens definition. Denna kartläggning visar väldigt tydligt att hemlöshet och bostadsbristen är en viktig fråga utifrån ett integrationsperspektiv. Vid en jämförelse med de nationella resultaten har Järfälla en mycket större andel personer med ursprung utanför Sverige som lever i hemlöshet, 68 % jämfört med 43 % på nationell nivå.

Det som är positivt med resultatet är att en tydlig utbyggnad av antalet lägenheter med överkomliga hyror på kort tid skulle kunna leda till en stor minskning av hemlösheten eftersom en stor andel inte behöver stöd för att klara av att bo utan endast behöver tillgång till lägenheter med eget kontrakt. Enligt socialförvaltningen bör även försörjningsstöd räknas som en inkomst på samma sätt som a-kassa eller studielån så att den enskilde kan teckna eget kontrakt. Att vara beroende av försörjningsstöd innebär inte i sig en oförmåga att betala sin hyra.

Vi har i denna kartläggning inte kunnat få fram exakta siffror på hur många barn som lever i hemlöshet men det är tydligt att det förekommer. Järfälla har en högre andel hemlösa som är föräldrar, 44 %, jämfört med det nationella resultatet som var 36 %. Det som är positivt är att de allra flesta som är föräldrar och bor med barn stadigvarande eller växelvis bor i en social lägenhet eller genomgångslägenhet vilket betyder att trots att definitionen hemlös uppfylls så är boendet i sig mer stabilt och långsiktigt än exempelvis vandrarhem. Det är troligt att de flesta barn som har detta boende själva inte upplever sig som hemlös men om familjerna i stället för att ha ett andrahandskontrakt med kommunen skulle kunna teckna egna kontrakt vore det positivt då det skulle innebära ett mer självständigt liv.

Antalet föräldrar som bor på hotell eller vandrarhem är dock oroande då denna typ av boende med största sannolikhet påverkar deras barn negativt. Om boendetiderna på hotell eller vandrarhem blir långa ökar risken att dessa barn inte klarar att sköta skolgång, ha fritidsaktiviteter eller socialt nätverk vilket i sin tur, tillsammans med hemlösheten i sig, kan orsaka allvarlig psykisk ohälsa hos barnen. Denna typ av boende är alltid en sista utväg för att familjen ska ha tak över huvudet och om det fanns andra alternativ skulle dessa erbjudas familjerna. Även för att lösa detta allvarliga problem krävs byggandet av fler lägenheter.

De skillnader man kan se mellan resultaten på nationell- och Järfällanivå bedöms framförallt bero på att även om bostadsproblematiken generellt är svår i hela landet så är det ännu svårare att hitta en bostad i Stockholmsområdet. Därför blir personer hänvisade till den sekundära bostadsmarknaden i Järfälla i högre utsträckning än i riket i stort. Det innebär därmed att Järfälla kommun, oftare än många andra kommuner, fungerar som hyresvärd utöver det uppdrag som vårt allmännyttiga bostadsbolag Järfällahus AB har. Det är positivt att Socialförvaltningen ges tillgång till lägenheter och har ett bra samarbete med Järfällahus AB vilket behöver fortsätta men lösningen på hemlösheten kan inte vara en välfungerande sekundär bostadsmarknad utan framförallt att bygga ett flertal lägenheter med överkomliga hyresnivåer samt sänka de krav som ställs för att få teckna ett eget hyreskontrakt exempelvis avseende vilka inkomster som accepteras.

Detta är viktigt ur flera olika perspektiv, både ur ett socialt-, integrations- men framförallt ur ett barnperspektiv.